

LSK:s Naturpass och historiska platser 2018.

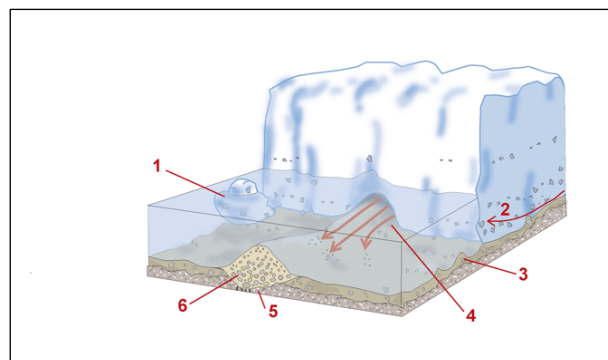

Lesjöforsbladet 1 från 1975 över samma område som årets naturpasskarta

Med hjälp av naturpass-kartan i paketet hittar Du till de historiska platser som kortfattat beskrivs här. De är i kontrollbeskrivningen markerade med H.

Isälvsrännan kontroll nr.1

Kontrollen sitter i norra kanten av en isälvsränna som går i östlig riktning genom urlunden ner mot Lesjöälven. Weichsel var den senaste av de fyra stora nedisningarna i norra Europa som började för ungefär 115 000 år sedan. Tjockleken var som mest ca.3000 meter över Lesjöfors.

När isen smälte bildades stora mängder vatten som forsade fram genom isen i isälvar. Isälvarna följde ofta dalgångar i berggrunden. Det strömmande vattnet i isälvarna plockade upp, eroderade, material när det forsade fram under isen. De mindre strömmarna benämns ränna.

Normalt brukar Weichselistiden räknas som avslutad för omkring 10 000 år sedan. Den värmeperiod som kan sägas vara det definitiva slutet på Weichselistiden inträdde för omkring 10 500 C-14 år sedan, vilket torde motsvara 11 450 kalenderår. Det tog dock ytterligare cirka 2 000 år innan all is var

bortsmält från Skandinavien. Stenen vid kontrollen lades alltså, av isen, på plats för mellan 9 450 till 11 450 år sedan under samma period som rännan bildades..

Väderkullen kontroll nr.13

Den närmast samhället bästa utsiktsplatsen. Från höjden vid kontrollen har man en fin utsikt från norr till sydöst. Namnet Väderkullen finns på 1880 års karta och har troligen funnits betydligt längre bakåt i tiden. De flesta oväder på bruket kommer med de Atlantiska SV vindarna och från Smøgårn ser de ut att komma från just Väderkullen som ligger i riktningen SV från gården. Namnet väderkullen på berget är med den bakgrunden fullt logiskt.

Inga spår av odlingar har hittats på berget. Hemvärnet och skytterörelsen hade en skjutbana mot berget. Betongfundamentet finns kvar på östsluttningen. Det ligger 150 m rakt nedanför (österut) Väderkullvägens vändplan.

Gamla liftbanan kontroll nr.15

Branten där skärmen sitter ligger i södra kanten av gamla liftbanan. LSK var en av de första i Värmland att bygga en lift för slalomåkarna. I denna bana har det funnits två olika den första var något kortare med drivstationen högre upp än på bilden och den hade bockar för ledhjulen av träd fällda på bolagsmark och byggda av frivilliga. Den senare liften kom till på 1950 talet med den drivstation som syns på följande bild. Den var av norskt fabrikat och köptes från Orsa. De större delarna av vändstationen på toppen finns fortfarande kvar medan drivenheten såldes. Vi som åkte i den glömmer inte de tunga byglarna av stålrör och skramlet från plåtskydden vid vändstationen.

Bygget av liften innebar ett stort lyft för slalomåkning i Lesjöfors och lade grunden till den fina verksamheten genom alla år.

Vid bygget av nuvarande liften flyttades den till norra kanten av backen.

Slalombacken i Lesjöfors

Otterkärn, ruinen av ladugården kontroll nr.18

I Billmans sammaställning i slaggstänk av vilka som bott på de olika torpen finns följande lista för Otterkärn.

1850-1855 Olof Persson
1855-1868 Petter Fagrell
1868-1891 Karl Olsson
1891-1910 August Svensson
1910-1928 Karl Sjövall
1928-1929 Ludvig Eriksson
1929-1945 Götrik Finne
1945-1947 Obebott
1947-1951 Erik och Elsa Stolpe
1951-1959 Obebott
1959-1960 Lars Blomkvist
1960-Obebott

Karl och Sofia

Under många år drog LSK skidspår förbi boningshuset. Det var det populära Otterkärsspåret som alla längdskidåkare på bruket körde ett stort antal gånger varje år. Vanligtvis åktes det motsols. En del av det öppna stråket där spåret gick finns fortfarande kvar. Vid nästa avverkning försvinner det.

Namnlösa gruvhålet kontroll nr.20

På Bullerupsbergets sydvästsluttning finns ett gruvhål i berget. Märkligt nog finns det inte redovisat i någon av den dokumentation som finns om övriga gruvhål omkring bruket. I skarnet nedanför hålet finns i vita stenar aningen fettglänsande som liknar vanlig vit mjölkkvarts (eller kanske vit dolomit). Minalet kvarts är i huvudsak kiseldioxid SiO_2 har hårdheten 7 på Mohs skala (diamant har 10) och väger $2,64 \text{ g/cm}^2$.

Kvarts bildades i forntiden i sprickor som kristallisation ur lövningar, kanske är det en sådan bildning. Beroende på kristallstruktur kan den klara upp till 867 grader. Kvarts och dolomit användes tidigare bl.a. som infodring i ugnar på bruket.

Foto av prov från gruvhålet

Gruvan finns inte på kartverkets karta från 1964 men finns på Lesjöforsbladet 1 från 1975. Hur gammalt gruvhålet är har jag inte funnit någon uppgift om.

Nedanför sluttningen ligger tjärnen Kärsajärvi med sina mossar så vi kan ju nu döpa gruvan till **Kärsajärvigruvan**.

Bullerupsbergstoppen kontroll nr.28

Här på toppen är du 404 meter över havets nivå och står på urberget där senaste inlandsisen har fört bort all morän och grus till lägre nivåer. Berget består av Värmlandsgranit i huvudsak ögonförande Filipstadsgranit. Granit är en magmatisk djupbergart som består av kvarts, kalifältspat och plagioklas, mm. För drygt 1,8 miljarder år sedan trängde dels kiselrik granitmagma och dels en magnesium och järnrik magma fram och stelade. Berget på toppen är alltså riktigt gammalt.

Magmatiska djupbergarter (intrusivbergarter) kristalliserar långsamt från en het magma många kilometer ner i jord-skorpan. De enskilda mineral-kristallerna hinner växa till sig och syns som mm- till cm-stora olikfärgade korn. En magmatisk djupbergart har därför ett medel- eller grovkornigt spräckligt utseende; färgen kan variera från grönsvart via gråspräcklig till rödaktig.

Magnetfältet på jordens yta varierar och är uppmätt även över detta berg. Magnetfältsvariationerna redovisas som totalfältsanomalier i enheten nanoTesla (nT). Variationen i fältet beror huvudsakligen på förekomsten av det magnetiska mineralet magnetit (järnmalm) i de olika bergarterna ned till stora djup. På bergstoppen är värdet 80 nT, vid gruvhålet 297 nT, under Bredreven över 1064 nT (samma som vid Rämmsbergsgruvan). Så skall man leta järnmalm får man borra i Bredreven.

Strålningen från marken förekommer även hos oss. Den kommer främst från sönderfallen av de naturligt förekommande grundämnena kalium, uran och torium. Halterna av dessa ämnen varierar i berggrunden och jordlagren vilket gör att strålningen varierar från plats till plats. På toppen av berget är uppmätt strålningen följande.

Radioaktiva isotopen K-40 (kalium) ger 704 Bq/kg

Strålningen från torium 41 Bq/kg (halt 10 ppm).

Uran strålar med 43 Bq/kg (halten är 3,5 ppm).

På Dalkarsberget är strålningen betydligt större från torium högre än 77 Bq/kg och från uran högre än 68 Bq/kg.

Ingen av nivåerna är farliga kanske skall tilläggas.

På bilden nedan kan man tydligt se hur urberget veckats och "Römpdråget" bildats genom skjuvning i riktningen väst-öst. Efter det har isen och andra processer under år miljarden nött ner bergen..

